

Μεγαλοπρεπής καλού ένεκα

της Χρυσοδέμιδος Χατζηπαναγή

Ο τίτλος ανήκει σε αποσπασματική φράση από τα Ηθικά Νικομάχεια του Αριστοτέλη. Το σχετικό παράδειγμα στην περιληπτική σύντμηση της μετάφρασής του επεξηγεί τον χαρακτηρισμό ενός υπερ-έχοντος ανθρώπου, τεκμηριώνοντας την πρόθεση της κοινωφελούς αγαθοεργίας και αναδεικνύοντας με την έμπρακτη καταξίωση του σκοπού το ενάρετο ήθος του από τα αρχαία έως τα τωρινά πολιτισμικά δρώμενα: «...Ο μεγαλοπρεπής μοιάζει με τον επιστήμονα, αφού μπορεί να διακρίνει το πρέπον και να δαπανά μεγάλα ποσά με καλαί-οδητη προθυμία. Τέτοια, επομένως, και τα έργα του. Τις δαπάνες αυτού του είδους θα τις αναλάβει χάριν της ομορφιάς (καλού ένεκα), που είναι το κοινό γνώρισμα όλων των αρετών. Θα τις κάνει επίσης με ευχαρίστηση και γενναιοδωρία γιατί η τοιγκουνιά είναι κάτι το μικροπρεπές. Και πιο πολύ θα τον απασχολήσει το πώς μπορεί το έργο να γίνει όσο γίνεται ωραιότερο και όσο γίνεται πιο πρέπον παρά το έναντι τίνος ποσού θα πραγματοποιηθεί το έργο και πώς με το λιγότερο κόστος. Υποχρεωτικά λοιπόν ο μεγαλοπρεπής είναι και γενναιοδωρος, αφού και ο γενναιοδωρος δαπανά αυτά που πρέπει και με τον τρόπο που πρέπει: με αυτά σχετίζεται το 'μεγάλο' του μεγαλοπρεπούς, 'το μέγεθος', και η γενναιοδωρία του. Άλλη πράγματι είναι η αξία των υλικών αγαθών και άλλη η αξία των έργων: πολυτιμότερο υλικό αγαθό είναι αυτό που κοστίζει ακριβά, π.χ. το χρυσάφι, πολυτιμότερο όμως έργο είναι αυτό που είναι μεγάλο και ωραίο (γιατί η δέα ενός τέτοιου έργου κινεί τον δαυμασμό, επειδή το μεγαλοπρεπές είναι αξιοθαύμαστο). Η μεγαλοπρέπεια σχετίζεται με τις 'άξιες τιμής' δαπάνες, όπως για προσφορές, κτίσματα, δυσίες (1122a-1122b).

Το Αριστοτελικό απόσπασμα δεν θα μπορούσε να μην παραπέμψει ευστόχως

στη μείζονος σημασίας και καίριας αναγκαιότητας γενναιοδωρη χορηγία ενός επιφανούς συμπατριώτη μας της ελληνοκυπριακής ομογένειας στην Αμερική, του ακαδημαϊκού ιατρού δρος Αρτέμη Χατζηπαναγή. Το ύψος της δωρεάς των €3 εκ. στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, που ανακοινώθηκε πρόσφατα, δεν είναι τόσο αφ' εαυτού συγκινητικό όσο η σύλληψη της πρωτοβουλίας του ρέκτη θεράποντος του Ιπποκράτη και το όραμα της ανθρωπιστικής του πράξης μαζί με το μήνυμα του αξιοζήλευτου παραδείγματος που μεταδίδει. Επειδή, ακριβώς, το «Κτήριο διδασκαλίας ιατρικών και βιολογικών επιστημών» υπό την επωνυμία του και εις μνήμη των γονέων του, που θα ανεγερθεί στο ανώτατο δημόσιο εκπαιδευτήριο μας, προσδοκά να καταστεί «ναός γνώσης», ενώ ένα από τα πέντε αμφιθέατρα του θα ονομαστεί «Κυθρέα», υπόμνηση τιμής και χρέους προς την αγαπημένη του γενέτειρα. Οι παραλληλισμοί και οι αναθηματικοί συμβολισμοί, προφανώς, δεν είναι τυχαίοι, αφού συνάπτονται με το «δράξασθε παιδείας» και τα πρότυπα μίμησης, ειδικά για τους νέους των καιρών μας, τον σεβασμό προς τους γονείς και τον νόστο στα πατρογονικά εδάφη. Όλα αυτά τα ανεκτίμητα αγαθά και τα πανάρχαια ελληνικά ιδεώδη, που συνοψίζονται στο Αριστοτελικό «καλού ένεκα», ή στην «ομορφιά που θα σώσει τον κόσμο», κατά τον Ντοστογιέφσκι. Και είναι ωσάν ο μεγάλος δωρητής να αφουγκράστηκε μέσα του να πάλλουν οι πιο ευαίσθητες χορδές της ανθρωποκεντρικής παιδαγωγίας κάτω από το παράγγελμα του Παλαμά: «τα σκολειά χτίστε», καθώς και την ηθοπλαστική υπόδειξη του Καβάφη: «γενναίοι οσάκις είναι πλούσιοι».

Ο «μεγαλοπρεπής», συνεπώς, κατά τον Αριστοτέλη, δεν μοιάζει απλώς εδώ, αλλά είναι ο διορατικός λαμπρός επιστήμονας, που ξέρει να προσφέρει όχι σε ασήμαντα και παροδικά, αλλά σε ένα κοινό «κτῆμα ες αεί», συμβάλλοντας απλόχερα στο στέριωμα της ιατρικής σχολής, που βρίσκεται ακόμα στα σπάργανα. Γιατί δεν ξεννά πως αν δεν ήταν η υποτροφία με το πενιχρό τότε υστέρημα του μεγάλου αδελφού του, του μεγάλου φαρμακέμπορα Βαρνάβα Χατζηπαναγή, θα κόντευε να μην σπουδάσει στην Αθήνα, όπου είχε διαδραματίσει ηγετικό ρόλο ως πρόεδρος της ΕΦΕΚ στο φοιτητικό κίνημα παραμονές του Απελευθερωτικού μας Αγώνα. Κι ακόμα, χωρίς τη νυχτοήμερη πάλη της χαλκέντερης κράσης του δεν θα πετύχαινε όσα πέτυχε στον στίβο της επιστημονικής αριστείας και της οικονομικής ευρωστίας.

Γνωρίζοντας προσωπικά τον ευεργέτη, δεν εκπλήττομαι που δεν ζήτησε οποιαδήποτε δημοσιότητα της δωρεάς του, καθώς στη διαχρονική σφραγίδα της ανυστερόβουλης αφειδώλετης προσφοράς του δεν αποτυπώνεται η ματαιοδοξία της υστεροφημίας και η προς το θεαθήναι προβολή. Αποστέλλοντάς μου το βιογραφικό του, για να συμπεριληφθεί στο βιβλίο του Νίκου Παναγιώτου για τους διακριθέντες του Παγκυπρίου Γυμνασίου (1917-1972), διερωτήθηκε με χιούμορ μετριοφροσύνης: «Ποιον ενδιαφέρει η μάλλον ανιαρή ιστορία της ζωής μου;». Του απαντούμε με ευχετήριους στίχους από το ανώνυμο ποίημα «Desiderada», που βρέθηκε το 1692 σε εκκλησία της Βαλτιμόρης, τόπο της πολύχρονης διαμονής του: «Απόλαυσε τα σχέδια και τα επιτεύγματά σου. Συνέχισε ταπεινός τα ενδιαφέροντα της πορείας σου' αληθινή κατάκτηση στις ευμετάβολες τύχες των καιρών».